

01 ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Τα ρυάκια μπορεί να μην κάνουν πολύ θόρυβο, αλλά οι πηγές δεν έχουν στερέψει

Οι ρητές και άρρητες μορφές αντίστασης και το Resistance Festival

■ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Από τις σελίδες αυτής της εφημερίδας, συχνές είναι οι αναφορές στην κατάσταση πνευμάτων που επικρατεί στην κοινωνία και ειδικότερα στην υποχώρηση του ριζοσπαστισμού που συντελείται τα τελευταία χρόνια. Η συζήτηση αυτή δεν είναι σκέτα «θεωρητική», ούτε αποτελεί κάποιου είδους ομφαλοσκοπήση. Αντίθετα, κανένα σοβαρό πολιτικό εγχείρημα δεν μπορεί να εκδηλωθεί πέρα και έξω από αυτήν, ενώ τα γενικόλογα «καλέσματα αντίστασης» θα εξακολουθούν να πέφτουν στο κενό.

Οι κοινωνικές διαθέσεις σχετίζονται με πιο σύνθετες διεργασίες από ό,τι ένα ασανσέρ που ανεβοκατεβαίνει, δεν παύει όμως να ισχύει το γεγονός ότι, ακόμα και σε μικροπερίόδους, υπάρχουν αξιοσημείωτες μεταβολές στον τρόπο με τον οποίο σκέφτονται, συμπεριφέρονται ή αντιδρούν τμήματα της κοινωνίας. Από αυτή την άποψη, ήταν εντελώς διαφορετικό το 2010-2012, άλλο το 2013-2015 και άλλο το 2015-2017. Σήμερα, το ενδιαφέρον για τα κεντρικά πολιτικά δρώμενα έχει υποχωρήσει, μαζί με τις προσδοκίες για μια σημαντική αλλαγή. Μετά την «συνθηκολόγηση» του ΣΥΡΙΖΑ, οι άνθρωποι δεν πιστεύουν ότι μέσα από κάποιο κόμμα ή πολιτική κίνηση, θα καλυτερεύσει η κατάσταση, η δική τους ή της χώρας.

Η μεταστροφή αυτή συνδέεται και με αλλαγές στον τρόπο που οι πολίτες αξιολογούν τα πράγματα (π.χ. δημόσιο-ιδιωτικό, δεξιά-αριστερά κ.λπ.) οδηγώντας σε αναλύσεις που κάνουν λόγο για άνοδο του συντηρητισμού στην ελληνική κοινωνία (βλ. σε αυτό το φύλλο την ενδιαφέρουσα ανάλυση του Γ. Μαυρή στη σελ. 2-3). Ενώ, όμως, η «σιωπή της κοινωνίας» αποτελεί μια πραγματικότητα, την ίδια στιγμή μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας παραμένουν αχαρτογράφητα, ενώ ένα πλήθος υπόγειων διεργασιών συμβαίνουν χωρίς να είναι εύκολο να καταγραφούν ή να αξιολογηθούν.

Ο ανθρωπολόγος Σωτήρης Δημητρίου (1925-2016) στο βιβλίο του «Κοινωνική εξέλιξη και σχέση δύναμης» αναφέρει: «Εκτός, όμως, από τα οργανωμένα κινήματα, στα διαστήματα μεταξύ των μετασχηματισμών, διαδραματίζονται συνεχώς ζυμώσεις που δεν είναι ορατές από τις κοινωνικές επιστήμες, γιατί αυτές καταγράφουν μόνο τις επαναστάσεις. Οπότε δίνεται η εντύπωση ότι στα μεσοδιαστήματα η κοινωνία παραμένει σταθερή. Δεν είναι ορατές για πολλούς λόγους και, πριν απ' όλα, γιατί κατά το πλείστον διεξάγονται στη σφαίρα των άρρητων» και συνεχίζει:

«Η οπτική μας για τον κόσμο και η στάση μας

Ενώ η «σιωπή της κοινωνίας» αποτελεί μια πραγματικότητα, την ίδια στιγμή μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας παραμένουν αχαρτογράφητα, ενώ ένα πλήθος υπόγειων διεργασιών συμβαίνουν χωρίς να είναι εύκολο να καταγραφούν ή να αξιολογηθούν

σε αυτόν περιορίζονται από τα φίλτρα της εμπειρίας και από τις κατηγορίες της σκέψης που μας επιβάλλει η κυρίαρχη κουλτούρα στη σφαίρα του ρητού. Επομένως, η περιοχή του άρρητου μας είναι απροσπέλαστη. Σε αυτήν, όμως, την περιοχή εκδηλώνεται η πολιτισμική αντίσταση, αφού η σφαίρα του ρητού μονοπωλείται από τον κυρίαρχο λόγο».

Έτσι, μπορούμε και σήμερα να παρατηρήσουμε ότι σε περιβάλλον γενικής υποχώρησης της προοπτικής διεξόδου για την κοινωνία, δεν παύουν αρκετοί να αναζητούν οδούς διαφυγής, να δραστηριοποιούνται με πιο «μοριακό» τρόπο, να επενδύουν σε διαδικασίες έξω από την καθαρά «πολιτική» σφαίρα. Δεν στέρησε ούτε η ευαισθησία των ανθρώπων, ούτε το αίσθημα της δικαιοσύνης, ούτε η θέληση για ελευθερία. Πρόκειται για αξίες πιο βαθιές που δεν ξεριζώνονται από τη μια μέρα στην άλλη. Πριν μια βδομάδα, σε μια συναυλία που έγινε για την Ηριάννα δεκάδες χιλιάδες νέοι άνθρωποι έδωσαν το παρόν. Για μια υπόθεση που για διάφορους λόγους έχει αγγίξει ευαίσθητες χορδές της ελληνικής κοινωνίας.

Ο αντιεξουσιαστικός χώρος, άσχετα με την πολιτική κρίση που μπορεί κανείς να κάνει για αυτόν, δεν παύει να αποτελεί έναν πόλο έλξης όχι λίγων ανθρώπων που αναζητούν «αντισυστημική» ταυτότητα.

Η αλληλεγγύη, η βοήθεια στον διπλανό στον φτωχό ή τον πρόσφυγα, σε αυτόν που έχει μεγαλύτερη ανάγκη, εκδηλώνεται από μεγάλα τμήματα της κοινωνίας. Δεν μιλάμε μόνο για τις οργανωμένες κινήσεις αλληλεγγύης, αλλά και (ή κυρίως) για την ανιδιοτελή προσφορά χιλιάδων ανθρώπων καθημερινά.

Ένα ολόκληρο πεδίο δραστηριοποίησης πέρα από τα προβαλλόμενα πρότυπα, είναι αυτό του πολιτισμού. Δεν είναι υπερβολή να πει κανείς ότι σήμερα ένα από τα πιο πολύτιμα στοιχεία στην ελληνική κοινωνία είναι η σχέση που έχουν εκατοντάδες χιλιάδες νέοι άνθρωποι με την τέχνη. Ειδικά η ενασχόληση με την παραδοσιακή μουσική και τα γλέντια που στήνονται με χρώμα από διάφορες περιοχές της χώρας, είναι φαινόμενο στο οποίο αξίζει κανείς να σταθεί.

Παράλληλα, χιλιάδες άνθρωποι συμμετέχουν σε πολιτιστικές ομάδες κάθε είδους, μουσικές, χορευτικές, θεατρικές και άλλες, έξω από το επαγγελματικό πλαίσιο. Ακόμα, παρά τις οικονομικές δυσκολίες, τα θέατρα είναι πολλά και συχνά γεμάτα, καταγράφοντας την αγάπη πολύ κόσμου για αυτή τη μορφή τέχνης. Ακόμα, αρκετές εθελοντικές προσπάθειες, περισσότερο ή λιγότερο οργανωμένες, επιχειρούν κατά καιρούς κάτι να κάνουν και να πετύχουν, να καλυτερεύσουν τη ζωή για τα

παιδιά, την κοινότητα και τη γειτονιά.

Τέλος, αρκετός κόσμος αναζητά απαντήσεις για ευρύτερα ζητήματα, για θέματα επιστήμης, ηθικής ή φιλοσοφίας. Ακόμα, δείχνει μεγαλύτερο ενδιαφέρον από ό,τι παλιότερα για την ψυχολογική διάσταση των πραγμάτων, σε μια εποχή μάλιστα που τα προβλήματα και οι ασθένειες σε αυτό τον τομέα έχουν αυξηθεί με μεγάλους ρυθμούς.

Όλα τα παραπάνω δεν συνιστούν με κλασικούς όρους κάποια «επανάσταση», ούτε έχουν απαραίτητα «πολιτικό» πρόσημο. Δείχνουν όμως ότι οι άνθρωποι αναζητούν τρόπους να βοηθήσουν, να γίνουν καλύτεροι οι ίδιοι, η ζωή τους και οι γύρω τους.

Αυτά βέβαια συνυπάρχουν με διαφορετικές αντιδράσεις και «ένστικτα», ειδικά σε μια εποχή αρκετά σκληρή. Η ανάγκη για επιβίωση οδηγεί μαζικά και σε άλλου είδους φαινόμενα, ενώ η «φυγή» από την πραγματικότητα (ναρκωτικά, αλκοόλ και όχι μόνο) συνυπάρχει με τις προσπάθειες ουσιαστικής διεξόδου. Τέλος, πολλές φορές ο «εναλλακτισμός» σε διάφορα επίπεδα εκπίπτει σε φαινόμενα που τελικά αναπαράγουν τις σημερινές παθογένειες.

To Resistance Festival

Σε αυτό το περιβάλλον, άνοιξε χτες τις πόρτες του το Resistance Festival που διοργανώνεται και φέτος από την εφημερίδα Δρόμος. Το φετινό Resistance είναι το δέκατο, ξεκίνησε σε εντελώς διαφορετικές πολιτικές συνθήκες από τις σημερινές, λίγα χρόνια πριν την κρίση και συνεχίζεται σε αρκετά πιο δύσκολες συνθήκες, τόσο για το ίδιο το εγχείρημα όσο και γενικότερα.

Πρόκειται για μια διοργάνωση με ανοικτά χαρακτηριστικά, που δεν θυμίζει ένα «κομματικό» φεστιβάλ. Με διάθεση αναζήτησης για ενδιαφέροντα και επίκαιρα πολιτικά ζητήματα, έξω από το πλαίσιο της «ψηφοθηρίας» και της μικροκομματικής προσέγγισης. Ένα φεστιβάλ ουσίας, προβληματισμού και αντίστασης, πέρα από τα συνηθισμένα και τις τρέχουσες «μόδες».

Μαζί με την πολιτιστική του διάσταση και τον αντι-εμπορευματικό του χαρακτήρα, τα χαρακτηριστικά αυτά εξηγούν γιατί αποτελεί ένα γεγονός σημαντικής εμβέλειας με πολλές χιλιάδες φίλους στην Ελλάδα, ενώ συγκεντρώνει και το ενδιαφέρον από χώρους και κινήματα αντίστασης του εξωτερικού.

Στους «φανατικούς» της σαββατιάτικης άγνωσης του Δρόμου, λοιπόν, δίνουμε ραντεβού (και σήμερα) στην Καλών Τεχνών!